

VELKÁ MORAVA (9.-10. stol.)

VZNIK VELKÉ MORAVY

822 **první** písemná zmínka o Moravanech a Čechách – na shromáždění ve Frankfurtu (Východofranská říše)
Název Velká Morava poprvé použil byzantský císař a historik Konstantin Porfyrogenetos.
V roce **830** byla na území nynějšího Česka a Slovenska dvě knížectví:

- M..... knížectví** - vládne kníže **M.....**, **831 přijal Mojmir k.....**
za jeho vlády se šíří **k.....** z Východofranské říše
zpočátku jej přijímají jen velmožové
- N..... knížectví** - vládne zde **P.....**
první křesťanský kostel byl založen v Nitře

833 kníže **M.....** vyhnal **P.....**, **S.....** obě knížectví a **vznikla Velká Morava**.

VÝCHODOFRANSKÁ ŘÍŠE

Velká Morava sousedila na západě s **Východofranskou říší**, která na Moravu útočila. Cílem Franků bylo podmanit si Moravu vojenskou cestou a pomocí křesťanských misí. Východofranská říše zasahovala do konfliktů uvnitř Moravy (uvnitř vládnoucího rodu), dosazovala vládců Moravy.

V roce **846** Ludvík Němec dosadil za knížete Mojžírova synovce **R.....**. Ten ve snaze osamostatnit se od východofranských kněží požádal byzantského císaře Michala III. o věrozvěsty kázající ve slovanském jazyce.

SNAHA O CÍRKEVNÍ SAMOSTATNOST A PŘÍCHOD SOLUŇSKÝCH BRATŘÍ

863 na Moravu přišli **K.....** a **M.....** - znali slovanský jazyk používaný v jejich kraji vytvořili spisovný jazyk „**S.....**“ a vytvořili též písmo **h.....** přeložili bohoslužebné knihy, přeložili i část Nového zákona, zavedli bohoslužby a vychovávali kněží.

Východofranští kněží si však stěžovali u papeže kvůli jazyku, ve kterém Konstantin s Metodějem kázali. A tak museli bratři podniknout cestu do Říma, aby se obhájili. Zde byli přítomni vysvěcení jejich žáci. V Římě papež Kliment schválil jejich činnost, Konstantin však onemocněl, a proto vstoupil do kláštera, kde přijal jméno Cyril a brzy nato zemřel.

Metoděj byl jmenován arcibiskupem Moravy a Panonie. Při návratu na Moravu byl zajat nespokojenými bavorskými kněžími, kteří jej propustili až po zásahu papeže. Po návratu Metoděje byl sídlem Moravy **V.....** (dnes u Uherského Hradiště).

VLÁDA KNÍŽETE SVATOPLUKA

Během Metodějovy cesty do Říma nastaly ale četné změny. Rastislav byl zbaven moci, novým vládcem se stal jeho synovec, **S.....** za pomoci Východofranské říše. Ta mu pak ale překáží a vede to k válkám. Svatopluk nakonec v roce 8.... uzavřel **smír Forchheimu**, ve kterém se zavázal k placení **p.....** („*tributum pacis*“ = poplatek za mír).

Význam vlády: za Svatopluka dosáhla Velkomoravská říše svého **největšího územního rozsahu** (Morava, Slovensko, Čechy, Polsko, Slezsko, Panonie). Na Svatoplukově dvoře byl pokřtěn **český kníže B..... s manželkou L.....**

Problematické body vlády: Vystaly problémy s Metodějem, spory byly řešeny opět papežem (880), který dal vzniknout moravskému arcibiskupství pod vedením Metoděje. Bylo také povoleno vést liturgie ve staroslověně. V roce **885** však **Metoděj u.....** Vyhrotily se spory o Metodějovy nástupce a liturgický jazyk, Svatopluk dal nakonec jeho žáky **v.....** z Velké Moravy. Ti se rozešli do Bulharska, na Balkán či do Kyjevské Rusi. Slovanská liturgie se udržela v Čechách jen málo (např. v Sázavském klášteře); Morava se přiklonila k západní kultuře.

SITUACE PO SVATOPLUKOVĚ SMRTI

V roce 894 umírá Svatopluk, poté sílí útoky Franků; od Velké Moravy se odtrhly Čechy (za Přemyslovského knížete **Spytihněva**) a nástupcem se stal **M..... II.** Ten se pokoušel stát ještě zachránit, avšak zanedlouho se mu do cesty postavila překážka, kterou nebyl schopen a ani nemohl zvládnout.

Na konci 9. století se **v Panonii** objevují **M.....** (kočovníci z východu zabývající se chovem dobytka a loupežemi). V jejich čele byl Arpád, který ovládl Slované na dolním toku Dunaje. V letech 903 - 907 Maďaři útočí na Moravu a na Východofranskou říši. Tyto útoky přispěly k **z..... Velké Moravy**.

PŘÍČINY ZÁNIKU VELKÉ MORAVY

- **vnitřní r.....** (viz pověst o prutech Svatoplukových)
- **M.....**, kteří pustošili hradiště (střediska kultury, řemesla a obchodu).

Poslední zpráva o Staré Moravě je z roku Morava se roztržila na několik knížectví; jižní část obsadili Maďaři.

Materiál je součástí projektu „Světová výročí UNESCO jako prostředek k posílení gramotností středoškolské mládeže“ a je prostřednictvím „Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání v roce 2013“ spolufinancován MŠMT.

EKO GYMNAZIUM BRNO o.p.s.
přidružená škola UNESCO

VÝZNAM VELKÉ MORAVY

- **p**..... **státní** útvar na našem území
- **roz**..... **křesťanství**
- založení **s**..... písemnictví
- **přeložení** části Bible a liturgických textů (do staroslověnštiny)
- vznikly panonské **I**..... (o životě Konstantina a Metoděje), sepsání veršované knihy k Evangelium *Proglas*
- hmotná kultura - vznik kostelíků, **b**....., **r**.....
 - šperkařství

Centra: Pohansko, Velehrad (Staré město), Staré Zámky u Líšně, Rajhrad, Valy u Mikulčic,

Materiál je součástí projektu „Světová výročí UNESCO jako prostředek k posílení gramotností středoškolské mládeže“ a je prostřednictvím „Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání v roce 2013“ spolufinancován MŠMT.

KLÍČ: VELKÁ MORAVA (9.-10. stol.)

VZNIK VELKÉ MORAVY

822 **první** písemná zmínka o Moravanech a Čechách – na shromáždění ve Frankfurtu (Východofranská říše)
Název Velká Morava poprvé použil byzantský císař a historik Konstantin Porfyrogenetos.
V roce **830** byla na území nynějšího Česka a Slovenska dvě knížectví:

- Moravské knížectví** - vládne kníže **Mojmír**, **831 přijal Mojmír křesťanství** za jeho vlády se šíří **křesťanství** z Východofranské říše zpočátku jej přijímají jen velmožové
- Nitranské knížectví** - vládne zde **Pribina** první křesťanský kostel byl založen v Nitře

833 kníže **Mojmír** vyhnal **Pribinu**, spojil obě knížectví a **vznikla Velká Morava**.

VÝCHODOFRANSKÁ ŘÍŠE

Velká Morava sousedila na západě s **Východofranskou říší**, která na Moravu útočila. Cílem Franků bylo podmanit si Moravu vojenskou cestou a pomocí křesťanských misí. Východofranská říše zasahovala do konfliktů uvnitř Moravy (uvnitř vládnoucího rodu), dosazovala vládců Moravy.

V roce **846** Ludvík Němec dosadil za knížete Mojmírova synovce **Rostislava**. Ten ve snaze osamostatnit se od východofranských kněží požádal byzantského císaře Michala III. o věrozvěsty kázající ve slovanském jazyce.

SNÁHA O CÍRKEVNÍ SAMOSTATNOST A PŘÍCHOD SOLUŇSKÝCH BRATŘÍ

863 na Moravu přišli **Konstantin a Metoděj** - znali slovanský jazyk používaný v jejich kraji vytvořili spisovný jazyk „**staroslověnština**“ a vytvořili též písmo **hlaholice**, přeložili bohoslužebné knihy, přeložili i část Nového zákona, zavedli bohoslužbu a vychováli kněží.

Východofranští kněží si však stěžovali u papeže kvůli jazyku, ve kterém Konstantin s Metodějem kázali. A tak museli bratři podniknout cestu do Říma, aby se obhájili. Zde byli přitom vysvěceni jejich žáci. V Římě papež Kliment schválil jejich činnost, Konstantin však onemocněl, a proto vstoupil do kláštera, kde přijal jméno Cyril a brzy nato zemřel.

Metoděj byl jmenován arcibiskupem Moravy a Panonie. Při návratu na Moravu byl zajať nespokojenými bavorskými kněžími, kteří jej propustili až po zásahu papeže. Po návratu Metoděje byl sídlem Moravy **Velehrad** (dnes u Uherského Hradiště).

VLÁDA KNÍŽETE SVATOPLUKA

Během Metodějovy cesty do Říma nastaly ale četné změny. Rastislav byl zbaven moci, novým vládcem se stal jeho synovec, **Svatopluk** za pomoci Východofranské říše. Ta mu pak ale překáží a vede to k válkám. Svatoopluk nakonec v roce **874** uzavřel **smír ve Forchheimu**, ve kterém se zavázal k placení **poplatku** („*tributum pacis*“ = poplatek za mír).

Význam vlády: za Svatopluka dosáhla Velkomoravská říše svého **největšího územního rozsahu** (Morava, Slovensko, Čechy, Polsko, Slezsko, Panonie). Na Svatoplukově dvoře byl pokřtěn **český kníže Bořivoj s manželkou Ludmilou**.

Problematické body vlády: Vystaly problémy s Metodějem, spory byly řešeny opět papežem (880), který dal vzniknout moravskému arcibiskupství pod vedením Metoděje. Bylo také povoleno vést liturgie ve staroslověnštině. V roce **885** však **Metoděj umírá**. Vyhrotily se spory o Metodějovy nástupce a liturgický jazyk, Svatoopluk dal nakonec jeho žáky **vyhnat** z Velké Moravy. Ti se rozešli do Bulharska, na Balkán či do Kyjevské Rusi. Slovanská liturgie se udržela v Čechách jen málo (např. v Sázavském klášteře); Morava se přiklonila k západní kultuře.

SITUACE PO SVATOPLUKOVĚ SMRTI

V roce 894 umírá Svatoopluk, poté sílí útoky Franků; od Velké Moravy se odtrhly Čechy (za Přemyslovského knížete **Spytihněva**) a nástupcem se stal **Mojmír II.** Ten se pokoušel stát ještě zachránit, avšak zanedlouho se mu do cesty postavila překážka, kterou nebyl schopen a ani nemohl zvládnout.

Na konci 9. století se v **Panonii** objevují **Maďaři** (kočovníci z východu zabývající se chovem dobytka a loupežemi). V jejich čele byl Arpád, který ovládl Slovany na dolním toku Dunaje. V letech 903 - 907 Maďaři útočí na Moravu a na Východofranskou říši. Tyto útoky přispěly k **zániku Velké Moravy**.

PŘÍČINY ZÁNIKU VELKÉ MORAVY

- **Maďaři**, kteří pustošili hradiště (střediska kultury, řemesla a obchodu).
- **vnitřní rozpory** (viz pověst o prutech Svatoplukových)

Poslední zpráva o Staré Moravě je z roku **906**. Morava se roztržila na několik knížectví; jižní část obsadili Maďaři.

Materiál je součástí projektu „Světová výročí UNESCO jako prostředek k posílení gramotností středoškolské mládeže“ a je prostřednictvím „Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání v roce 2013“ spolufinancován MŠMT.

VÝZNAM VELKÉ MORAVY

- **první státní** útvar na našem území
- **rozšíření křesťanství**
- založení **staroslověnského** písemnictví
- **přeložení** částí Bible a liturgických textů (do staroslověnštiny)
- vznikly panonské **legendy** (o životě Konstantina a Metoděje), - sepsání veršované knihy k Evangelium Proglas
- hmotná kultura - vznik kostelíků, **baziliky, rotundy**
 - šperkařství

Centra: Pohansko, Velehrad (Staré město), Staré Zámky u Líšně, Rajhrad, Valy u Mikulčic,

Materiál je součástí projektu „Světová výročí UNESCO jako prostředek k posílení gramotností středoškolské mládeže“ a je prostřednictvím „Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání v roce 2013“ spolufinancován MŠMT.